

RZECZPOSPOLITA POLSKA
PROKURATOR GENERALNY

Warszawa, dnia 12.08 2016 r.

PK I BP 021.29.2016

**Wytyczne Prokuratora Generalnego
w sprawie zasad prowadzenia postępowań przygotowawczych
o przestępstwa finansowe popełniane na szkodę wielu pokrzywdzonych
przy wykorzystaniu instrumentów finansowych oraz działalności bankowej**

Służba prokuratora to służba obywatelom. Spoczywający na każdym prokuratorze ustawowy obowiązek wykonywania zadań w zakresie ścigania przestępstw oraz strzeżenia praworządności nie jest abstrakcyjną normą prawną, lecz realnym zobowiązaniem do ochrony praw i interesów Polaków. Jest to szczególnie ważne w odniesieniu do osób, które z racji swojej niedostatecznej wiedzy o funkcjonowaniu instrumentów rynku finansowego są bezbronni wobec popełnianych na ich szkodę przestępstw finansowych.

Przestępstwa tego rodzaju, związane z działalnością bankową, kredytowo-oszczędnościową, ubezpieczeniową, kapitałowo-inwestycyjną, emerytalną, instytucją pieniądza elektronicznego i systemami elektronicznego przekazywania danych, stanowią w ostatnim czasie jedną z najpoważniejszych kategorii przestępstw. Ich sprawcy, dążąc do uzyskania korzyści majątkowych, w sposób świadomy i rozmyślny wykorzystują brak wiedzy i doświadczenia pokrzywdzonych, powodując znaczne szkody w majątku osób fizycznych i prawnych, a w niektórych wypadkach również w majątku państwowych i samorządowych jednostek organizacyjnych.

Przestępstwa finansowe cechuje wysoki stopień szkodliwości społecznej. W przypadku osób fizycznych, pozbawianych oszczędności i środków do życia, czyny te niejednokrotnie prowadzą do osobistych tragedii, a równocześnie godząc

w bezpieczeństwo obrotu prawnego podważają zaufanie obywateli do prawidłowości funkcjonowania rynku finansowego i jego instrumentów.

Z tych przyczyn, działając na podstawie art. 13 § 1 *ustawy z dnia 28 stycznia 2016 r. – Prawo o prokuraturze* (Dz.U. poz. 177), w celu podwyższenia sprawności i efektywności postępowań przygotowawczych prowadzonych w sprawach o przestępstwa popełniane na szkodę wielu pokrzywdzonych przy wykorzystaniu instrumentów finansowych oraz działalności bankowej, przekazuję następujące wytyczne:

I. Ustalenie osób organizujących i kierujących przestępczym procederem i jego rozmiarów

1. Warunkiem skutecznego ścigania tego rodzaju przestępstw jest pociągnięcie do odpowiedzialności osób odgrywających wiodącą rolę w przestępczym procederze, a nie wyłącznie osób o rolach drugoplanowych, zatrudnianych przez osoby organizujące ten proceder np. na podstawie umów agencyjnych lub umów zlecenia.
2. Już wstępne czynności podejmowane w postępowaniu przygotowawczym powinny więc zmierzać do ustalenia struktury organizacyjnej podmiotów prowadzących działalność na szeroką skalę i mechanizmu ich funkcjonowania, w tym zidentyfikowania osób zajmujących się organizowaniem przestępczego procederu i odgrywających w nim wiodącą rolę.
3. W sprawach tego rodzaju należy opracować szczegółowy plan śledztwa, kładący nacisk na realizację czynności procesowych umożliwiających szybkie ustalenie osób organizujących i kierujących przestępczą działalnością.
4. Wobec tych osób należy jak najszybciej sporządzić i ogłosić postanowienie o przedstawieniu zarzutów, zastosować środki zapobiegawcze lub wystąpić o ich zastosowanie oraz wydać postanowienie o zabezpieczeniu majątkowym, którego zastosowanie powinno być zasadą w wypadku zaistnienia ustawowych przesłanek stosowania tej instytucji. W wypadku środków zapobiegawczych

należy każdorazowo rozważyć celowość zastosowania wobec podejrzanego nakazu powstrzymania się od prowadzenia określonej działalności.

5. W razie prowadzenia postępowań dotyczących przestępstw godzących w interesy dużej liczby osób, należy zwrócić szczególną uwagę na początkowy etap postępowania, kiedy pokrzywdzeni niezależnie od siebie składają zawiadomienia o przestępstwie. Ocena prawna pojedynczego zdarzenia bez szerszego kontekstu często prowadzi do umorzenia lub odmowy wszczęcia postępowania przygotowawczego w tego rodzaju sprawach. Z tego powodu konieczne jest, aby stosować instrumenty, które już na wstępnym etapie sprawy pozwolą prokuratorom na prawidłowe zdiagnozowanie zakresu zjawiska, którego dotyczy zawiadomienie o podejrzeniu popełnienia przestępstwa.

W związku z tym należy każdorazowo dokonać sprawdzenia, czy toczą się inne postępowania dotyczące tego samego podmiotu, lub grupy ludzi stosujących ten sam mechanizm przestępczy. Dla weryfikacji takich danych należy uzyskać informacje, czy określony podmiot gospodarczy znajduje się w obszarze zainteresowania Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów lub Komisji Nadzoru Finansowego, bowiem do tych instytucji niejednokrotnie wpływają wstępne informacje o zawieranych w sposób nieuczciwy umowach lub nieprawidłowych praktykach w działaniu podmiotów gospodarczych. Na wstępnym etapie postępowania należy także uzyskać wiedzę, czy podmiot gospodarczy jest zarejestrowany w Krajowym Rejestrze Sądowym oraz dokonać ustaleń, czy wywiązuje się on z obowiązków sprawozdawczych wobec sądu, wynikających z *ustawy z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości*.

6. W przypadku gdy sprawa dotyczy podmiotów gospodarczych działających na szerszą skalę, już w czasie wstępnego przesłuchania pokrzywdzonego należy uzyskać informacje, czy posiada on wiedzę, że ofiarami działania tego samego podmiotu były również inne osoby. W przypadku znacznej liczby pokrzywdzonych rozważyć należy równoległe występowanie z wnioskami o wykonanie czynności w drodze pomocy prawnej. Wnioski takie powinny być kierowane równocześnie, co pozwoli na rytmiczne i sprawne realizowane czynności z pokrzywdzonymi na terenie całego kraju. Na bieżąco należy

monitorować przebieg tych czynności i podejmować działania zapewniające ich niezakłócone wykonywanie. W czasie przesłuchania pokrzywdzonych należy uzyskać niezbędną dokumentację w postaci umowy oraz dokumentów związanych z jej realizacją oraz precyzyjnie określić wartość wyrządzonej przestępstwem szkody. Pokrzywdzonych należy przesłuchiwać wyczerpująco i szczegółowo, aby nie istniała konieczność ich powtórnego przesłuchiwania.

7. Dla uzyskania szerszej wiedzy o skali działania konkretnego podmiotu gospodarczego należy wykorzystać istniejące w prokuraturze bazy danych, w tym przede wszystkim bazę SIP. W tym celu należy udostępnić bazę SIP uprawnionemu prokuratorowi, który byłby odpowiedzialny za bieżące ustalanie, czy w obszarze właściwości prokuratury danego stopnia zarejestrowane zostały inne postępowania przygotowawcze dotyczące tego podmiotu.

Należy bezwzględnie przestrzegać obowiązku rejestracji w bazie SIP pełnych danych podmiotów gospodarczych, z którymi pokrzywdzeni zawierają umowy, co pozwoli na szybką identyfikację tego rodzaju spraw i ich ewentualne łączenie.

8. W Prokuraturze Krajowej oraz w prokuraturach regionalnych i okręgowych powinni zostać powołani koordynatorzy tego rodzaju spraw. W przypadku zaistnienia uzasadnionego podejrzenia, że złożone zawiadomienie opisuje przestępstwo, które dotyczy wielu osób, należy niezwłocznie powiadomić o tym koordynatora odpowiedniego szczebla, w celu określenia skali przestępstwa i podjęcia działań zmierzających do łącznego prowadzenia postępowania przygotowawczego.

9. Już na etapie postępowania *in rem* należy podejmować (z wykorzystaniem baz danych dostępnych prokuraturze, organom ścigania i organom finansowym) czynności zmierzające do ustalenia stanu majątkowego osób podejrzewanych o popełnienie przestępstwa, co umożliwi ustalenie praw majątkowych mogących stanowić przedmiot zabezpieczenia majątkowego. W tym celu należy zlecać wykonanie stosownych czynności organom Policji, w szczególności wydziałom do spraw odzyskiwania mienia komend wojewódzkich, a także innym służbom. Takie informacje bezwzględnie muszą zostać zebrane przed realizacją czynności procesowych z udziałem podejrzanych.

Już na wstępnym etapie postępowania przygotowawczego należy nawiązać współpracę z bankami, w których prowadzone są rachunki osób odpowiedzialnych za funkcjonowanie tych podmiotów, w celu ustanowienia zabezpieczenia majątkowego na środkach zgromadzonych na tych rachunkach oraz skorzystania z możliwości blokady rachunków bankowych.

II. Uzyskanie informacji o podmiotach gospodarczych wykorzystywanych do prowadzenia działalności przestępczej

10. Prowadzone postępowanie przygotowawcze od samego początku powinno uwzględniać wszystkie aspekty działalności finansowej podmiotu gospodarczego zajmującego się zawieraniem umów z wykorzystaniem instrumentów finansowych lub czynności bankowych, a więc jego strukturę organizacyjną, zakres obowiązków osób zatrudnionych, sposób dystrybucji uzyskiwanych środków finansowych oraz spełnienie wymogów uzyskania stosownych zezwoleń na prowadzenie działalności.

Już na początkowym etapie postępowania przygotowawczego należy więc podejmować niezbędne czynności procesowe umożliwiające zobrazowanie działalności podmiotu gospodarczego, co do którego istnieje podejrzenie, że wykorzystuje on dla celów przestępczych instrumenty finansowe lub bankowe. W tym celu należy dążyć do szybkiego zabezpieczenia dokumentacji finansowo-księgowej prowadzących taką działalność finansową podmiotów gospodarczych. Czynność ta w miarę możliwości powinna być przeprowadzana z udziałem biegłego z zakresu finansów i księgowości, który powinien mieć bieżący wpływ na rodzaj i zakres zabezpieczanej dokumentacji. Dokumentację finansową należy ponadto zabezpieczyć także w formie elektronicznej, co ułatwi i przyspieszy pracę biegłego.

11. Należy pamiętać o celowości jak najszybszego zobrazowania przepływów na rachunkach bankowych pomiędzy osobami zaangażowanymi w działalność podmiotów finansowych dopuszczających się wyłudzeń na masową skalę.

12. Każdorazowo należy czynić ustalenia, czy podmiot prowadził działalność operacyjną umożliwiającą osiągnięcie zysku w kwotach pozwalających na wywiązanie się z podjętych zobowiązań, a także szczegółowe ustalenia oferowanych przez podmiot produktów finansowych, sposobów generowania stopy zwrotu, źródeł pochodzenia środków na wypłaty i ewentualnego ubezpieczenia działalności.

W sprawach skomplikowanych i obszernych dowodowo należy powołać biegłych z zakresu rachunkowości w celu ustalenia m.in. wartości, tytułów i czasu, w jakim środki finansowe wpływały na rachunki bankowe, ustalenia, czy badany podmiot posiadał własne środki finansowe i z jakich źródeł one pochodziły, a także ustalenia przepływu środków pieniężnych na rachunkach, w tym tytułów poszczególnych transakcji i ilości środków wpływających z rachunków bankowych podmiotu.

13. W przypadku przestępstw finansowych część osób odzyskuje środki zaangażowane w nabyte produkty. W szczególności, ma to miejsce przy procederze określanym, jako tzw. „piramida finansowa”. Podkreślenia jednak wymaga, że nie mają w tym wypadku znaczenia indywidualne odczucia klientów o braku pokrzywdzenia. Przestępstwo oszustwa jest bowiem popełnione z chwilą niekorzystnego rozporządzenia mieniem, natomiast zaistnienie szkody nie jest warunkiem zaistnienia oszustwa. Z tych przyczyn status pokrzywdzonych obejmie wszystkich klientów podmiotu prowadzącego przestępczy proceder.

14. Prowadząc lub nadzorując postępowanie przygotowawcze w omawianej kategorii spraw prokurator powinien ustalić, czy konkretne podmioty gospodarcze, co do których istnieje podejrzenie, że ich działalność wykorzystywana jest do popełniania przestępstw, pozostają w obszarze zainteresowania organów skarbowych. Należy ustalić, czy odnośnie tych podmiotów były lub są prowadzone postępowania w sprawach o przestępstwa skarbowe lub wykroczenia skarbowe, a w przypadku potwierdzenia tej okoliczności – jakich ustaleń dokonano w toku tych postępowań. Zweryfikować także należy, czy odnośnie tych podmiotów były prowadzone postępowania egzekucyjne, a jeżeli tak - co stanowiło podstawę ich wszczęcia.

III. Gromadzenie materiału dowodowego

15. W postępowaniu przygotowawczym należy zabezpieczyć dane, które z uwagi na upływ czasu lub z innych powodów mogłyby zostać utracone, tj. zapisy poczty elektronicznej, billingi telefoniczne, treści rozmów prowadzonych za pośrednictwem komunikatorów internetowych oraz dane zawarte na dyskach komputerów i innych elektronicznych nośnikach informacji, obrazujące współdziałanie w procedurze poszczególnych osób.
16. W uzasadnionych wypadkach należy występować do sądu o zastosowanie kontroli i utrwalania rozmów na podstawie art. 237 § 3 pkt 12 lub 15 k.p.k., a także korzystać z ustaleń Policji lub innych służb, poczynionych w trakcie czynności operacyjno-rozpoznawczych, które mogą być prowadzone także na etapie postępowania przygotowawczego. W szczególnie uzasadnionych wypadkach należy występować do Prokuratora Generalnego z wnioskiem o skorzystanie przez niego z uprawnień przewidzianych w art. 57 § 3 *Prawa o prokuraturze*.
17. W trakcie przesłuchania osób zarządzających podmiotami prowadzącymi przestępczy proceder należy na bieżąco konfrontować ich twierdzenia co do sposobu prowadzenia działalności gospodarczej, oferowanych produktów i wywiązywania się z zaciągniętych zobowiązań, z innymi dowodami zgromadzonymi w postępowaniu.
18. W przypadku spraw obszernych należy zapewnić odpowiednią segregację materiałów sprawy, umożliwiającą sprawną analizę i ocenę zgromadzonych dowodów.

IV. Jednostki organizacyjne prokuratury i organy prowadzące postępowanie

19. Sprawy dotyczące *przestępstw finansowych* popełnianych na szeroką skalę, stosownie do treści art. 22 § 2 oraz art. 23 § 2 *Prawa o prokuraturze*, a także § 28 pkt 2 i § 30 pkt 2 *rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 7 kwietnia 2016 r. - Regulamin wewnętrznego urzędowania powszechnych jednostek organizacyjnych prokuratury*, co do zasady powinny być prowadzone

w prokuraturach regionalnych i prokuraturach okręgowych. W przypadku ujawnienia *przestępstwa finansowego* popełnionego na szeroką skalę, z pokrzywdzeniem wielu osób, postępowania takie powinny być przenoszone na poziom prokuratury okręgowej lub regionalnej, niezależnie od tego, czy w sprawie doszło już do precyzyjnego ustalenia wartości poniesionej szkody.

20. Na szczeblu prokuratur okręgowych lub regionalnych powinny być prowadzone postępowania z zawiadomienia Komisji Nadzoru Finansowego, w tym w szczególności postępowania o przestępstwa z art. 171 ust. 1 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. – *Prawo bankowe*.

21. Czyny, których dotyczą niniejsze wytyczne, popełniane są zwykle w obszarach właściwości miejscowej różnych jednostek organizacyjnych prokuratury. Sprawa powinna być prowadzona w tej jednostce, która w najwyższym stopniu zapewni realizację celów postępowania przygotowawczego. Należy brać także pod uwagę właściwość rzeczową i miejscową sądu, który będzie sprawę rozpoznawał.

Jeżeli pojawią się wątpliwości, która jednostka organizacyjna prokuratury powinna prowadzić takie postępowanie, należy niezwłocznie i przed przekazaniem sprawy lub wdaniem się w spór (zwłaszcza w razie stwierdzenia przesłanek do przyjęcia właściwości więcej niż dwóch jednostek organizacyjnych) powiadomić o zaistnieniu takich wątpliwości właściwą jednostkę prokuratury wyższego stopnia, tj. odpowiednio: prokuraturę okręgową, prokuraturę regionalną lub Departament do Spraw Przestępczości Gospodarczej Prokuratury Krajowej. W takim przypadku przełożony wyższego stopnia może podjąć decyzję o wyznaczeniu jednostki organizacyjnej, która będzie prowadzić postępowanie.

22. Sprawy tego rodzaju powinny być na bieżąco monitorowane przez jednostki organizacyjne prokuratury wyższego stopnia, które w każdym przypadku powinny rozważyć objęcie postępowania przygotowawczego zwierzchnim nadzorem służbowym. W przypadku stwierdzenia, iż sprawa stała się w stopniu znacznym złożona pod względem przedmiotowym i podmiotowym, zasadą

powinno być przejęcie postępowania przygotowawczego przez jednostkę wyższego stopnia.

23. Postępowania dotyczące przestępstw finansowych popełnianych przy wykorzystaniu instrumentów finansowych i czynności bankowych powinny być prowadzone przez prokuratorów specjalizujących się w zwalczaniu tego rodzaju przestępczości. Prokuratorom tym należy zapewnić możliwość brania udziału w systematycznych szkoleniach dotyczących problematyki przestępstw finansowych.
24. Postępowania przygotowawcze, których przedmiotem są przestępstwa finansowe, należy powierzać do prowadzenia właściwym zarządom Centralnego Biura Śledczego Policji, wydziałom do spraw przestępczości Gospodarczej Komend Wojewódzkich Policji, delegaturom Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego lub delegaturom Centralnego Biura Antykorupcyjnego (w wypadku spełnienia przesłanek właściwości tych dwóch ostatnich organów). O odmowie przyjęcia sprawy przez jednostkę Policji należy poinformować prokuratora bezpośrednio przełożonego i zwierzchnika służbowego w jednostce Policji, a w razie potrzeby również przełożonych wyższych stopni.
25. W najbardziej skomplikowanych, złożonych podmiotowo i przedmiotowo sprawach, należy rozważyć zasadność powołania zespołu śledczego, złożonego z prokuratorów oraz przedstawicieli Policji lub innych służb, w tym skarbowych. W innych wypadkach należy występować do wskazanych wyżej służb o powołanie ich zespołów odpowiedzialnych za gromadzenie materiału dowodowego. Zespoły te powinny odbywać cykliczne narady z nadzorującymi postępowanie przygotowawcze prokuratorami w celu bieżącej weryfikacji postępów realizacji zaplanowanych czynności.

V. Inne niezbędne czynności

26. W przypadku ustalenia, że uzyskane w drodze przestępstwa środki są wyprawdane z kraju, należy niezwłocznie wystąpić ze stosownym wnioskiem o wykonanie czynności w drodze międzynarodowej pomocy prawnej w celu ustalenia ostatecznych beneficjentów tych działań. Czynności te należy

przeprowadzić w uzgodnieniu z Biurem Współpracy Międzynarodowej Prokuratury Krajowej, co usprawni i przyspieszy realizację wniosku.

Należy również informować Biuro o istotnych opóźnieniach w realizacji wniosku, w celu podjęcia działań ponagających.

27. Przepięstwa finansowe nierozlacznie związane sã z podejmowanymi przez sprawców próbami legalizacji nielegalnych dochodów. Postanowienia o wszczęciu śledztwa powinny więc obejmować swoim zakresem przedmiotowym również przestęstwo prania pieniędzy. W tym celu, niezwłocznie po wszczęciu postępowania przygotowawczego, należy przekazać Generalnemu Inspektorowi Informacji Finansowej informację, o której mowa w art. 14 ust. 2 pkt 1 *ustawy z dnia 16 listopada 2000 r. o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu* oraz domagać się informacji zwrotnej zawierającej dane wymiecione w art. 14 ust. 4 tej ustawy.

Przekazana informacja, o ile GIIF nie poczynił uprzednio własnych ustaleń, umożliwi zastosowanie przez Generalnego Inspektora blokady rachunku lub wstrzymania transakcji na podstawie art. 18a tej ustawy. Prokurator już na wstępnym etapie postępowania przygotowawczego uzyska wówczas istotne informacje o stronach transakcji finansowych, których przedmiotem sã środki pokrzywdzonych oraz wykorzystywanych przez sprawców rachunkach bankowych.

28. W przypadku zawiadomienia o przestępcie pochodzącego od Generalnego Inspektora Informacji Finansowej, a dotyczącego prania pieniędzy, dla którego przestępcem bazowym sã przestępcie finansowe, niezwłocznie po dokonaniu pozytywnej weryfikacji przesłanki uzasadnionego podejrzenia popełnienia przestępcie należy wszcząć śledztwo o czyn z art. 299 k.k. i wydać postanowienie o wstrzymaniu transakcji lub dokonaniu blokady rachunku na podstawie art. 19 ust. 1 *ustawy o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu*. Przekazanie sprawy innej jednostce prokuratury, zgodnie z właściwością, może nastąpić dopiero po wykonaniu tych czynności.

29. W toku postępowania przygotowawczego, w celu uzyskania informacji o skali prowadzonego procederu i skali prania pochodzących z tego źródła dochodów,

należy korzystać z możliwości kierowania do Generalnego Inspektora Informacji Finansowej wniosków na podstawie art. 32 ust. 1 i 2 *ustawy o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu*, co zapewni szybki dostęp do informacji objętych tajemnicą bankową. Wnioski tego rodzaju można kierować również drogą elektroniczną na podstawie porozumienia Prokuratora Generalnego i GIIF, podpisanego w dniu 3 listopada 2014 r., umożliwiającego wymianę informacji za pośrednictwem łącza IP VP., którego użytkownikami są powszechne jednostki organizacyjne prokuratury oraz uprawniony do udzielania informacji organom ścigania Departament Informacji Finansowej Ministerstwa Finansów.

30. Nowym obszarem, w którym mogą występować przestępstwa powodujące szkody w mieniu wielu osób, jest działalność towarzystw ubezpieczeniowych związana z zawieraniem umów ubezpieczenia na życie zawierających także ubezpieczeniowy fundusz kapitałowy, w odniesieniu do których używane jest także określenie „polisolokata”. Specyfika postępowań dotyczących podejrzenia oszustwa w takich przypadkach polega, przede wszystkim, na konieczności dokonania oceny, czy postanowienia zawartej umowy mają charakter wyłącznie bezprawia cywilnoprawnego, czy też wkraczają w sferę chronioną przez art. 286 § 1 k.k. Należy przy tym mieć na uwadze, że umowy takie charakteryzują się wielopłaszczyznową strukturą i wielością wzajemnych zobowiązań stron.

Dla zrealizowania celów postępowania karnego konieczne jest ustalenie nie tylko osoby (osób), które umowę przedstawiły do podpisu pokrzywdzonemu, lecz przede wszystkim tych osób, które podjęły decyzję o wprowadzeniu do obrotu danego instrumentu, a także opracowały standardowy tekst takiej umowy. Podstawowym elementem wymagającym wyjaśnienia w toku postępowania jest więc ustalenie, czy zawarcie umowy, w kształcie badanym w toku postępowania, było pojedynczym incydentem, czy też stanowi element zorganizowanej i prowadzonej na szerszą skalę aktywności towarzystwa ubezpieczeniowego.

31. W zakresie zagadnień dotyczących „polisolokat” należy uzyskać informację na temat firmy ubezpieczeniowej z baz danych Rzecznika Finansowego i Urzędu

Komisji Nadzoru Finansowego, a także Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumenta. Kolejnym elementem niezbędnym do dokonania ustaleń faktycznych jest stwierdzenie, czy w treści badanej umowy znajdują się tzw. klauzule abuzywne, których wykaz prowadzony jest przez Urząd Komisji Nadzoru Finansowego. Istotne jest również ustalenie, czy umowa będąca przedmiotem postępowania zawiera mechanizm tzw. dźwigni finansowej (ubezpieczający wpłaca część ustalonego kapitału, natomiast wzrost wartości jednostek uczestnictwa liczony jest od całej jego wysokości).

Niezbędne jest także ustalenie zakresu obciążeń finansowych ponoszonych przez ubezpieczającą się osobę, mechanizmu ich wyliczenia, a także zakresu informacji o tych elementach umowy udostępnianych osobie zawierającej „polisolokate”. Dopiero ocena wszystkich elementów stanu faktycznego, we wzajemnym powiązaniu ze sobą, pozwoli na ustalenie, czy doprowadzenie do zawarcia takiej umowy wypełnia znamiona przestępstwa z art. 286 § 1 k.k.

Dodatkowo, przy stwierdzeniu wielości zawartych umów ubezpieczenia, należy także dokonać analizy systemu ich dystrybucji pod kątem wyczerpania dyspozycji art. 24a ustawy z dnia 16 kwietnia 1993 r. o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji.

VI. Wnioski w zakresie wymiaru kary oraz czynności o charakterze pozakarnym

32. Wnioski dotyczące wymiaru kary w sprawach dotyczących *przestępstw finansowych* popełnianych na szkodę wielu osób z wykorzystaniem instrumentów finansowych oraz czynności bankowych powinny odzwierciedlać wysoki stopień społecznej szkodliwości takich czynów. W przypadku spraw, w których wartość wyłudzonego mienia przekracza kwotę wskazaną w art. 115 § 6 k.k., a szkoda nie została naprawiona, wnioskowanie o wymierzenie kary pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania powinno być ograniczone wyłącznie do przypadków zastosowania instytucji nadzwyczajnego złagodzenia kary.

33. Niezależnie od czynności podejmowanych w postępowaniu przygotowawczym, rozważyć należy inicjowanie działań na gruncie prawa cywilnego, zmierzających do ochrony interesów pokrzywdzonych. W tym celu należy podejmować pozakarne czynności ukierunkowane na podważenie zawartych umów z pokrzywdzonymi, będących podstawą wyłudzenia pieniędzy. Ponadto w przypadku spełnienia przesłanek należy występować ze skargami pauliańskimi (określonymi w art. 527 – 534 k.c.) odnośnie mienia podejrzanych oraz rozważać kierowanie wniosków o ogłoszenie upadłości podmiotów gospodarczych, które prowadziły swą działalność z pokrzywdzeniem wielu osób.

Celowe jest też dokonanie ustaleń (w drodze badania akt rejestrowych podmiotów gospodarczych), czy ewentualne zaniechanie obowiązków wynikających z *ustawy o rachunkowości*, przede wszystkim w zakresie sprawozdawczości, spotkało się z podejmowaniem przez sąd czynności przymuszających. W przypadku stwierdzenia niewiązania się z owych obowiązków, należy podjąć działania w celu wdrożenia przez sąd stosownych procedur.

PROKURATOR GENERALNY

Zbigniew Ziobro
Zbigniew Ziobro